

בריאה ושינוי בדיבור ובמעשה

השפעותיהם של המעברים והשינויים המתרחשים בימינו מורגשות כעת הרבה יותר מאי-פעם בעבר. בימיהם של סבינו, ואפילו של אבותינו, עברו עשרות רבות, לעתים אף מאות שנים, עד שהתרחש שינוי ניכר; הזמן זרם הרבה יותר לאט. ואילו כיום ההרגשה היא שאנו חיים בקצב מואץ, ודברים שהתרחשו אך לפני שנה או שנתיים נראים לנו כהיסטוריה עתיקה. הטכנולוגיה נותנת הסבר חלקי בלבד לדברים; יש כאן הרבה יותר מזה אנחנו לא רק זקוקים לשינויים הללו: עצם חיינו תלוי בהם.

השינויים הכרוכים בגדילה ובהתפתחות חיוניים לעצם הגדרת החיים. שינויים אלה לא רק נחוצים לנו: חיינו עצמם תלויים בהם.

עם זאת, שינויים עשויים להיות מפחידים ואף כרוכים בסכנות. שמירה על מצב קיים יוצרת אשליה של ביטחון, של דברים ברורים וידועים. ואילו כאשר מתרחשות תנועות ותזוזות, דברים עלולים להישבר או להתמוטט – או, לפחות, להיות הרבה פחות ידועים וצפויים מראש.

בכל תהליך של מעבר ממצב אחד למשנהו יש רגע בלתי מוגדר של ריק-לכאורה, שבו גלום פוטנציאל בלתי מוגבל. תקופה כזו היא זמן של סיכון גבוה, משום שבזמן כזה הכול יכול להתרחש. היא יכולה להיות קצרה למדי, ואולם ככל שנהסס יותר כך היא תתמשך, ותיעשה יותר ויותר מאיימת. כך, למשל, במעבר מהליכה לשחייה: יש רגע אחד של לא-פה-ולא-שם, שבו האדם כבר אינו עומד על בסיס יציב, אך גם עדיין איננו שוחה.

אם נדבק יתר על המידה בתפיסותינו-שלנו, לעולם לא נוכל ללמוד ולהתקדם.

ובמישור אחר: כאשר אנו למדים דבר חדש, עלינו להניח הצידה חלק מן הידע הקודם שלנו באותו נושא, כדי שנוכל להטמיע בקרבנו את המידע החדש. אם נדבק בתפיסותינו הקודמות יתר על המידה, לעולם לא נוכל ללמוד שום דבר, לעולם לא נוכל להתקדם. אולי זהו ההסבר לעובדה, שילדים לומדים שפות בקלות כה רבה: יש להם הרבה פחות תפיסות והבנות מוקדמות. כמשל נוסף לרעיון זה אפשר לקחת את מבנה העין: החלק היחידי בעין שרואה הוא האישון, אשר לו אין כל צבע (דהיינו, הוא נעדר כל תפיסות קודמות, (בעוד שהקשתית, שהיא בעלת צבע משלה, אינה רואה דבר.

התשובה היא תהליך של מעבר המתרחש במחשבה, בדיבור, ולבסוף – גם במעשה.

אנו יודעים משהו על כוחן של המלים האלוקיות, שהרי היקום כולו נברא בדיבור. כל המציאות החומרית כולה נוצרה על-ידי מיזוג של צלילים שונים. אשר על כן, הגם שהמלים שלנו אינן אלא מלים אנושיות, גם הן יכולות לחולל שינוי אמיתי.

תשובה מתחילה במחשבות וברגשות, ואולם הסימן הראשון לה הוא המלים, כמו מילות הסליחות הנאמרות בעשרת ימי תשובה, או מזמור התהלים "לדוד אורי וישעי" שאותו אנו אומרים עד שמחת תורה. המלים הן השער אל הריק, אל אותו לא-כלום המכיל בתוכו, בכוח, את הכול. הן הפתח לנקודת המפנה שבה אנו יכולים לשנות את עצמנו.

אמנם, כל הברואים נוצרו בדיבור האלוקי; אך רק לנו, בני האדם, יש היכולת להגיב - במלים ובמעשים - ולחולל את השינוי והתיקון שהעולם כה זקוק להם.

הזמן הזה טעון אי-ודאות ויראה, וכך ראוי. אני מאמין שהקב"ה ברא את העולם כדי שהוא ישתנה, ולא בכדי נתן לנו ה' את היכולת, הרצון - והטירוף הדרושים על מנת לחולל את השינויים הללו. אמנם, כל ברואי עולם נוצרו על-ידי הדיבור האלוקי; ואולם רק לנו, בני האדם, יש היכולת להגיב, דהיינו: לענות במלים ובמעשים, ולחולל את השינוי ואת התיקון שהעולם כה זקוק להם.

בעשותנו זאת אנו נעשים שותפים לקב"ה בהתחדשות המתמדת של מעשה בראשית.

